

БЪЛГАРСКА НЕВРОХИРУРГИЯ

Година 2020, Том 25, Брой 3-4

•••

BULGARIAN NEUROSURGERY

YEAR 2020, VOLUME 25, ISSUE 3-4

ЕВОЛЮЦИЯ НА АНТЕРО-ЛАТЕРАЛНИ ДОСТЪПИ КЪМ ПРЕДНА, СРЕДНА И ЗАДНА ЧЕРЕПНИ ЯМКИ – ПРЕХОД ОТ КЛАСИЧЕСКА ФРОНТОТЕМПОРАЛНА КРАНИОТОМИЯ КЪМ КРАНИОТОМИИ ТИП КЛЮЧОВО ОТВЕРСТИЕ И ТРАНСОРБИТАЛНИ ДОСТЪПИ

Лили Лалева, Тома Спириев, Милко Милев, Владимир Након

Клиника по неврохирургия, Аджибадем СитиКлиник МБАЛ Токуда Болница, София

Резюме

Фронтотемпоралният (птерионален) достъп е най-широко познатия и прилаган, и същевременно най-често модифицирания неврохирургичен достъп, използван при разнообразна патология в параселарна област, предна, средна и задна черепни ямки. Еволюцията на анатомичните и клиничните познания през последните десетилетия, както и подобрението в микрохирургичния инструментариум, постепенно довеждат до минимално инвазивни антеролатерални модификации на птерионалния достъп в насока краниотомия тип ключово отворствие и в насока трансорбитални достъпи. В настоящата статия представяме исторически преглед на еволюцията на тези достъпи, и обзор на техните приложения и ограничения.

Ключови думи: фронтотемпорална краниотомия, птерионална краниотомия, историческо развитие, минимално инвазивен достъп.

THE EVOLUTION OF CRANIAL ANTEROLATERAL APPROACHES TO ANTERIOR, MIDDLE AND POSTERIOR CRANIAL FOSSAE – TRANSITION FROM CLASSICAL FRONTO-TEMPORAL CRANIOTOMY TOWARDS KEYHOLE CRANIOTOMY AND TRANS-ORBITAL APPROACHES

Lili Laleva, Toma Spiriev, Milko Milev, Vladimir Nakov

Clinic of Neurosurgery, Acibadem CityClinic MBAL Tokuda Hospital, Sofia, Bulgaria

Abstract

Frontotemporal (pterional) approach has been the most widely used and at the same time the most versatile approach in neurosurgery. The evolution of anatomical and clinical knowledge in the last decade as well as the improvement of technique and instrumentation has naturally led (to) the introduction of minimally invasive antero-lateral modifications such as keyhole craniotomies and anterolateral transorbital approaches. Herewith we present historical review of the evolution of these approaches and discuss their indications and limitations.

Keywords: frontolateral craniotomy, pterional craniotomy, historical evolution, minimally invasive approach.

Въведение

Класическите антеролатерални неврохирургични достъпи към патологията на предна, средна и задна черепни ямки често изискват широка дисекция на меки тъкани и екстензивни костни ламба, чиято цел е да се достигне благоприятен ъгъл на оперативния достъп, предоставяне на множество оперативни траектории до хирургичната цел, намаление на мозъчната ретракция. Тези достъпи са използвани и описани през 80-те години на миналия век и по своята същност представляват модификации на фронтотемпоралната краниотомия с включване на орбитална остеотомия и премахване на орбиталния ръб, фронтотемпорална остеотомия, премахване на зигоматичната дъга [1-11]. Тяхното техническо изпълнение изисква по-добро разбиране на анатомията на меките тъкани, основно на индивидуалните фасциални слоеве във фронтотемпорална област, на анатомичния ход на фронтотемпоралния нерв в тези слоеве, съдовата анатомия в областта, както и разработване на по-добри техники за дисекция на тези индивидуални слоеве с цел запазване на съдовонервната анатомия в областта и намаляване на

свързаните с достъпа усложнения от страна на мекотъканната дисекция [5, 6, 12-16].

През последните години, с въвеждането на минимално-инвазивни интраоперативни техники за визуализация и инструментариум, както и с напредъка в неврохирургичните познания и резултати, се наблюдава преосмисляне на концепциите за разширените остеотомии и тенденция към все по-минимално инвазивни варианти на класическата траектория описана от Яшаргил. Тези модификации включват миниптерионалната краниотомия, лимитирания фронтотемпорален достъп, както и транс-орбитални коридори към процеси в предна, средна и задна черепни ямки [17-25].

Целта на настоящата статия е да даде обобщен исторически поглед към еволюцията на фронтотемпоралните достъпи, както и да представи някои нови тенденции.

Фронтотемпорални достъпи.

Еволюция и модификации.

По отношение на хирургичния достъп основният стимул за развитие на неврохирургичните техники е била необходимостта от постигане на